

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027

Prioritate: P03. Protejarea dreptului la demnitate socială

Obiectiv specific: ESO4.1, Acțiunea 3.2 Economie socială în mediul rural (FSE+)

Titlu proiect: Antreprenoriat social rural sustenabil in Regiunea Centru

Cod mySMIS2021:302211

Beneficiar: Asociația Institutul Educațional pentru Politici Sociale Margareta

Susținerea dezvoltării durabile

Ne aflăm într-un moment definitoriu al parcursului uman, în care căutarea unui echilibru între aspirațiile noastre de progres și imperativul protejării planetei pentru generațiile viitoare nu mai este o opțiune ci o necesitate stringentă. De la orizonturile globale la specificul comunităților noastre, chemarea la o dezvoltare durabilă autentică răsună cu o claritate tot mai mare, invitându-ne la acțiune concertată.

Această călătorie spre un viitor sustenabil este o explorare a unui peisaj complex, în care fiecare element – economic, social și de mediu – este intrinsec legat de celelalte. Paginiile care urmează vă invită să descoperiți aceste concepte.

Vom explora cum principiile fundamentale ale egalității de șanse, nediscriminării și echității de gen sunt temelia pe care se clădește o societate rezilientă și inovatoare, o societate care își valorifică fiecare membru. Vom vedea cum învățarea continuă și îmbrățișarea unei îmbătrâniri active și demne devin surse de vitalitate și înțelepciune, esențiale pentru adaptarea și prosperitatea noastră comună.

În fața provocărilor ecologice, vom analiza imperativul unei transformări structurale a economiilor noastre. Vom descoperi potențialul regenerativ al economiei circulare, necesitatea stringentă de a respecta principiul de "a nu prejudicia în mod semnificativ" mediul înconjurător și urgența dezvoltării de competențe verzi care vor alimenta motoarele unei economii curate și responsabile.

Nu vom ocoli nici forța transformatoare, dar ambivalentă, a digitalizării. Vom cântări oportunitățile extraordinare pe care le oferă pentru eficiență, conectivitate și inovare în sprijinul sustenabilității, dar și responsabilitatea pe care o avem de a-i gestiona impactul asupra mediului.

Vom pune în lumină puterea inovării sociale și rolul întreprinderilor sociale. Acestea din urmă, adesea răsărite din inima comunităților, demonstrează cu fiecare zi că este posibil

să împletim succesul economic cu un profund angajament față de bunăstarea socială și integritatea mediului. Ele sunt laboratoare unde principiile dezvoltării durabile prind contur și devin realitate, oferind soluții adaptate contextului local, fie că ne aflăm în marile metropole sau în inima unor ținuturi cu identitate puternică.

Această lucrare dorește să informeze cu privire la un viitor pe care îl putem modela împreună, înțelegând că fiecare alegere, fiecare inițiativă, fiecare competență dezvoltată și fiecare principiu adoptat contribuie la dezvoltarea durabilă a întregii societăți. Vă încurajăm să parcurgeți materialul ce urmează cu mintea deschisă și cu convingerea că, prin cunoaștere și acțiune integrată, putem naviga cu succes provocările prezentului pentru a construi o moștenire demnă pentru generațiile ce vor veni.

Analiza factorilor care au un rol în cadrul dezvoltării durabile

Prezenta lucrare își propune o analiză a componentelor esențiale și a interdependențelor care definesc cadrul dezvoltării durabile. Obiectivul este de a examina, într-o manieră structurată, modul în care diverse principii, strategii și instrumente contribuie la atingerea obiectivelor globale, și cum acestea se pot transpune în acțiuni concrete la nivel regional și local.

Analiza prioritizează, în primul rând, fundamentele socio-umane ale dezvoltării. Vom examina rolul critic al egalității de șanse, nediscriminării și integrării perspectivei de gen ca precondiții pentru valorificarea optimă a capitalului uman și coeziunea socială. În paralel, vom evalua contribuția învățării continue și a politicilor de îmbătrânire activă la adaptabilitatea forței de muncă și la participarea socială extinsă, factori esențiali pentru reziliența sistemelor socio-economice.

Ulterior, vom aborda transformările necesare în sistemele economice și de mediu. Vom analiza principiile și aplicabilitatea economiei circulare ca model de producție și consum sustenabil, cu accent pe eficiența resurselor și minimizarea deșeurilor. Se va sublinia imperativul dezvoltării competențelor verzi pentru a sprijini această tranziție. În acest context, se integrează principiul "de a nu prejudicia în mod semnificativ" (DNSH) ca mecanism de salvagardare privind mediul în cadrul investițiilor și proiectelor de dezvoltare.

Un alt vector major al analizei îl constituie inovarea și transformarea tehnologică. Se explorează rolul inovării sociale și al modelelor operaționale, precum întreprinderile sociale, în adresarea specifică a nevoilor comunitare și în implementarea soluțiilor durabile. Digitalizarea este evaluată ca un factor transversal cu potențial semnificativ de optimizare și eficiență în multiple sectoare, dar și cu riscuri asociate (de mediu, sociale, de guvernanță) care necesită strategii limitative și management proactiv.

Această prefață introduce, aşadar, o examinare detaliată a dinamicii complexe dintre factorii menționați. Scopul este de a oferi o înțelegere a modului în care aceștia interacționează, se condiționează reciproc și pot fi mobilizați coerent pentru a fundamenta politici publice eficiente și strategii organizaționale aliniate la imperativele dezvoltării durabile.

I. Componentele dezvoltării durabile

Dezvoltarea durabilă vizează satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Dezvoltarea durabilă urmărește un echilibru între creșterea economică, incluziunea socială și protecția mediului. Dezvoltarea durabilă se bazează pe trei piloni principali, adesea numiți și dimensiuni:

- **Dimensiunea economică:** Această componentă se referă la crearea unui sistem economic viabil, care să asigure prosperitatea și oportunitățile, fără a epuiza resursele sau a crea dezechilibre majore. Implică o utilizare eficientă și responsabilă a resurselor, inovație și o creștere economică sustenabilă pe termen lung.

Aceasta implică:

- Creștere economică stabilă și durabilă.
- Utilizarea eficientă a resurselor.
- Promovarea inovației și a tehnologiilor curate.
- Asigurarea unor locuri de muncă decente și a unor condiții echitabile de muncă.
- Combaterea sărăciei.

- **Dimensiunea socială:** Această componentă se concentrează pe bunăstare, pe echitatea socială și pe incluziune. Obiectivele includ eradicarea sărăciei, asigurarea accesului la educație de calitate și servicii de sănătate, egalitatea de gen, justiția socială și promovarea unei culturi a păcii. O societate durabilă este o societate justă, în care toți membrii au șanse egale și o calitate decentă a vieții.

Aceasta include:

- Asigurarea accesului la educație de calitate și la servicii de sănătate.
- Promovarea egalității de gen și reducerea inegalităților.
- Garantarea păcii, justiției și a unor instituții puternice și responsabile.
- Respectarea drepturilor omului și a diversității culturale.
- Construirea unor comunități sigure și incluzive.

- **Dimensiunea de mediu (ecologică):** Această componentă este crucială pentru a asigura conservarea resurselor naturale și protejarea ecosistemelor. Ea se referă la utilizarea responsabilă a resurselor, reducerea poluării, protejarea biodiversității, acțiunea climatică și dezvoltarea de soluții pentru a menține capacitatea planetei de a susține viața.

Aceasta presupune:

- Combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora.
- Gestionarea durabilă a resurselor naturale (apă, sol, păduri, biodiversitate).
- Prevenirea și reducerea poluării.
- Promovarea unor modele de consum și producție responsabile.
- Conservarea biodiversității și a ecosistemelor.

Aceste trei dimensiuni sunt interdependente și trebuie abordate într-un mod integrat. De exemplu, deciziile economice trebuie să țină cont de impactul social și de mediu, iar politicile sociale ar trebui să susțină și să promoveze practici economice și de mediu durabile.

II. Obiectivele dezvoltării durabile

Agenda Organizației Națiunilor Unite, detaliază dezvoltarea durabilă prin 17 obiective de dezvoltare durabilă, care acoperă o gamă largă de aspecte, de la eradicarea sărăciei și a foametei, la energie curată, orașe durabile și acțiune climatică.

Aceste obiective sunt integrate și indivizibile, recunoscând că intervențiile într-un domeniu vor afecta rezultatele în altele și că dezvoltarea trebuie să echilibreze sustenabilitatea socială, economică și de mediu. Ele reprezintă o foaie de parcurs ambițioasă pentru o lume mai bună și mai durabilă.

Cele 17 obiective de dezvoltare durabilă sunt:

1. **Fără sărăcie.** Eradicarea sărăciei extreme. Reducerea cel puțin la jumătate a proporției indivizilor de toate vârstele care trăiesc în sărăcie, indiferent de formă.
2. **Foamete zero.** Eradicarea foametei și asigurarea accesului tuturor, în special al săracilor și persoanelor vulnerabile, la alimente sigure, nutritive și suficiente. Îmbunătățirea nutriției și promovarea agriculturii durabile.
3. **Sănătate și bunăstare.** Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru toți, la toate vârstele. Include reducerea mortalității materne și infantile, combaterea bolilor transmisibile sau netransmisibile, și asigurarea accesului universal la servicii pentru menținerea sănătății.

4. **Educație de calitate.** Asigurarea unei educații de calitate, incluzive și echitabile, și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți. Vizează accesul la educație timpurie, învățământ primar și secundar gratuit, precum și la formare profesională și învățământ superior accesibile.
5. **Egalitate de gen.** Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor. Eliminarea tuturor formelor de discriminare și violență.
6. **Apă curată și sanitație.** Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitației pentru toți. Include accesul la apă potabilă sigură și accesibilă, precum și la instalații sanitare adecvate.
7. **Energie curată** și la prețuri accesibile. Asigurarea accesului la energie la prețuri accesibile, sigură și durabilă. Se urmărește creșterea ponderii energiei regenerabile și îmbunătățirea eficienței energetice.
8. **Muncă remunerată decent** și creștere economică. Promovarea creșterii economice susținute, incluzive și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a muncii decente pentru toți. Eradicarea muncii forțate, a sclaviei moderne și a traficului de persoane.
9. **Industrie, inovație și infrastructură.** Construirea unei infrastructuri rezistente, promovarea industrializării incluzive și durabile și încurajarea inovației. Modernizarea infrastructurii și re tehnologizarea industriilor pentru a le face durabile.
10. **Reducerea inegalităților.** Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări. Promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic.
11. **Orașe și comunități durabile.** Crearea unor orașe și așezări umane incluzive, sigure, rezistente și durabile. Asigurarea accesului la locuințe sigure și la prețuri accesibile, modernizarea cartierelor sărace și îmbunătățirea sistemelor de transport.
12. **Consum și producție responsabile.** Asigurarea unor modele de consum și producție durabile. Reducerea risipei alimentare, gestionarea ecologică a substanțelor chimice și a deșeurilor, și promovarea practicilor de achiziții publice durabile.
13. **Acțiune pentru climă.** Luarea unor măsuri urgente pentru combaterea schimbărilor climatice și a impactului acestora. Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politicile, strategiile și planificarea națională.
14. **Protejarea vieții acvatice.** Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă. Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile.

15. **Protejarea vieții terestre.** Protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, oprirea și inversarea degradării terenurilor și oprirea pierderii biodiversității.
16. **Pace, justiție și instituții eficiente.** Promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și construirea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile. Se concentrează pe reducerea tuturor formelor de violență, pe promovarea statului de drept și pe asigurarea accesului egal la justiție.
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.** Revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă. Mobilizarea resurselor financiare, transferul de tehnologie, consolidarea capacităților și promovarea unor parteneriate multi-actor.

III. Egalitatea de șanse, nediscriminarea și rolul acestora pentru susținerea dezvoltării durabile

Egalitatea de șanse și nediscriminarea sunt principii fundamentale și de asemenea condiții esențiale pentru realizarea dezvoltării durabile. Acestea susțin progresul în toate cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile: economică, socială și de mediu.

Egalitatea de șanse se referă la asigurarea că fiecare individ are aceleași oportunități de a-și atinge potențialul maxim, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, avere, naștere sau alt statut. Aceasta implică eliminarea barierelor care împiedică accesul la educație, sănătate, locuri de muncă, participare politică și alte resurse. Nediscriminarea este principiul care interzice tratamentul diferențiat, excluderea, restricția sau preferința bazată pe motive precum cele enumerate mai sus, care are ca scop sau efect anularea sau restrângerea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Rolul egalității de șanse și al nediscriminării în susținerea dezvoltării durabile

1. Pilonul social

- Coeziune socială și justiție. Egalitatea de șanse și nediscriminarea sunt esențiale pentru construirea unor societăți pașnice, juste și incluzive (obiectivul 16). Atunci când oamenii se simt tratați echitabil și au acces la oportunități, coeziunea socială se întărește, iar conflictele generate de frustrare și marginalizare se reduc.
- Împuternicirea indivizilor și grupurilor vulnerabile. Asigură că grupurile marginalizate sau discriminate istoric (femei – obiectivul 5, minorități etnice, persoane cu dizabilități, etc.) pot participa pe deplin la viața socială, economică și politică. Acest lucru duce la o mai bună reprezentare a intereselor diverse și la politici mai echitabile.

- Îmbunătățirea sănătății și educației. Discriminarea poate limita accesul la servicii de sănătate de calitate (obiectivul 3) și la educație (obiectivul 4), perpetuând cicluri de sărăcie și excluziune. Egalitatea de șanse garantează că toți oamenii beneficiază de aceste servicii esențiale.

2. Pilonul economic

- Valorificarea întregului potențial uman. Discriminarea și lipsa egalității de șanse duc la irosirea talentelor și competențelor unei părți semnificative a populației. Prin asigurarea accesului egal la educație, formare profesională și piața muncii (obiectivul 8), societățile pot beneficia de contribuția tuturor membrilor săi, stimulând inovația și productivitatea.
- Reducerea sărăciei și a inegalităților economice: Oportunitățile egale de angajare și de dezvoltare a afacerilor contribuie la reducerea sărăciei (obiectivul 1) și a decalajelor de venit (obiectivul 10). Când oamenii au șanse egale, pot ieși din sărăcie și pot contribui la creșterea economică generală.
- Creștere economică sustenabilă: Societățile mai echitabile tind să fie mai stabile și să aibă o creștere economică pe termen lung mai robustă, deoarece talentele sunt alocate mai eficient, iar cererea internă este mai puternică.

3. Pilonul de mediu

- Participare la luarea deciziilor de mediu. Grupurile marginalizate sunt adesea cele mai afectate de degradarea mediului și de schimbările climatice, dar au cel mai puțin cuvânt de spus în politicile de mediu. Egalitatea de șanse și nediscriminarea asigură că vocile lor sunt auzite și că soluțiile de mediu sunt echitabile și eficiente (obiectivul 13).
- Acces echitabil la resurse naturale. Discriminarea poate limita accesul anumitor grupuri la resurse esențiale precum apa curată (obiectivul 6) sau terenurile fertile, afectându-le mijloacele de subsistență și contribuind la exploatarea nesustenabilă a resurselor.
- Promovarea unor soluții de mediu incluzive. Implicarea întregii societăți în eforturile de protecție a mediului poate duce la soluții mai bine adaptate la contexte locale.

Legătura cu obiectivele de dezvoltare durabilă

Egalitatea de șanse și nediscriminarea sunt principii transversale, reflectate în întreaga Agendă 2030. În mod explicit, obiectivul 5 (egalitatea de gen) și obiectivul 10 (reducerea inegalităților) se concentrează direct pe aceste aspecte. Totuși, atingerea tuturor celor 17 obiective depinde în mare măsură de progresul în asigurarea egalității de șanse și în combaterea discriminării. Fără acestea, eforturile de eradicare a sărăciei, de asigurare a sănătății și educației pentru toți, de creare a unor orașe durabile sau de combatere a schimbărilor climatice vor fi subminate. Egalitatea de șanse și

nediscriminarea sunt condiții pragmatice pentru dezvoltarea durabilă. Ele permit societăților să își mobilizeze întregul potențial, să construiască un viitor mai prosper, mai just și mai sustenabil.

IV. Egalitatea de gen, integrarea perspectivei de gen și rolul acestora în susținerea dezvoltării durabile.

Egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen (gender mainstreaming) sunt elemente cruciale pentru realizarea dezvoltării durabile. Ele nu doar că reflectă drepturile fundamentale ale omului, ci sunt și motoare esențiale pentru progresul social, economic și de mediu.

Definiții:

- Egalitatea de gen se referă la drepturi, responsabilități și oportunități egale pentru femei și bărbați, fete și băieți. Egalitatea nu înseamnă că femeile și bărbații vor deveni la fel, ci că drepturile, responsabilitățile și oportunitățile lor nu vor depinde de faptul că s-au născut bărbați sau femei. Egalitatea de gen implică faptul că interesele, nevoile și prioritățile atât ale femeilor, cât și ale bărbaților sunt luate în considerare, recunoscându-se diversitatea diferitelor grupuri de femei și bărbați.
- Integrarea perspectivei de gen este o strategie acceptată la nivel global pentru promovarea egalității de gen. Nu este un scop în sine, ci o abordare, un proces. Aceasta implică evaluarea implicațiilor pentru femei și bărbați ale oricărei acțiuni planificate, inclusiv legislație, politici sau programe, în toate domeniile și la toate nivelurile. Este o strategie prin care preocupările și experiențele femeilor, precum și ale bărbaților, devin o dimensiune integrală a proiectării, implementării, monitorizării și evaluării politicilor și programelor în toate sferele politice, economice și sociale, astfel încât femeile și bărbații să beneficieze în mod egal, iar inegalitatea să nu fie perpetuată. Scopul final este atingerea egalității de gen.

Rolul egalității de gen și al integrării perspectivei de gen în susținerea dezvoltării durabile:

1. În cadrul pilonului social

- Drepturi umane și justiție socială. Egalitatea de gen este un drept fundamental al omului. Asigurarea acestui drept este esențială pentru construirea unor societăți juste, incluzive și pașnice (obiectivul 16).
- Îmbunătățirea sănătății și educației. Femeile și fetele care beneficiază de egalitate de șanse au un acces mai bun la educație (obiectivul 4) și servicii de sănătate (obiectivul 3), inclusiv sănătate reproductivă. Acest lucru duce la rezultate mai

bune în materie de sănătate pentru ele și familiile lor, la reducerea mortalității materne și infantile și la planificare familială mai bună.

- Reducerea violenței. Egalitatea de gen este fundamentală pentru prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen, o încălcare gravă a drepturilor omului care afectează dezvoltarea.
- Participare și conducere. Integrarea perspectivei de gen promovează participarea egală a femeilor în procesele decizionale la toate nivelurile – politic, economic și public – ceea ce duce la politici mai reprezentative și mai eficiente.

2. În cadrul pilonul economic

- Creștere economică. Împuternicirea economică a femeilor și asigurarea accesului egal la resurse economice, financiare, la piața muncii (obiectivul 8) și la antreprenariat duc la creșterea productivității, diversificarea economică și reducerea sărăciei (obiectivul 1). Conform studiilor, eliminarea decalajelor de gen în muncă ar putea crește PIB-ul global.
- Reducerea sărăciei. Femeile reprezintă o proporție semnificativă a celor mai săraci oameni din lume. Asigurarea egalității de șanse în domeniul economic le permite să contribuie la bunăstarea familiilor și comunităților lor.
- Eficiență și inovație. Echipele diverse, inclusiv din perspectiva de gen, sunt adesea mai inovatoare și mai eficiente. Neparticiparea femeilor la economie înseamnă o pierdere de talent și potențial.

3. În ceea ce privește mediu

- Gestionarea durabilă a resurselor. Femeile, în special în țările în curs de dezvoltare, joacă adesea un rol central în gestionarea resurselor naturale (apă – obiectivul 6, păduri, agricultură – obiectivul 2, obiectivul 15). Implicarea lor în procesele decizionale legate de mediu și asigurarea accesului lor la resurse și tehnologii durabile poate duce la o gestionare mai eficientă și mai sustenabilă a acestora.
- Reziliența la schimbările climatice: Femeile sunt adesea mai vulnerabile la impactul schimbărilor climatice (obiectivul 13) din cauza rolurilor lor sociale și a accesului limitat la resurse. Integrarea perspectivei de gen în politicile climatice asigură că nevoile și cunoștințele lor sunt luate în considerare, crescând reziliența comunităților.
- Consum și producție responsabile (obiectivul 12): Femeile, prin rolurile lor tradiționale în gospodărie, pot influența semnificativ modelele de consum. Educația și împuternicirea lor pot promova practici de consum mai durabile.

Conexiunea cu obiectivele de dezvoltare durabilă

Deși obiectivul 5 ("realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor") este dedicat în mod specific acestei teme, egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen sunt esențiale pentru atingerea tuturor celor 17 ODD-uri. Nu se poate eradica sărăcia (obiectivul 1) fără a aborda dimensiunea de gen a acesteia; nu se poate asigura foamea "zero" (obiectivul 2) fără a sprijini femeile fermier; nu se poate avea sănătate și bunăstare (obiectivul 3) sau educație de calitate (obiectivul 4) pentru toți dacă fetele și femeile sunt lăsate în urmă. Astfel, integrarea perspectivei de gen este o strategie fundamentală care trebuie încorporată în toate politicile, programele și acțiunile menite să realizeze Agenda 2030. Este o recunoaștere a faptului că politicile care par neutre din punct de vedere al genului pot avea, în realitate, impacturi diferite asupra femeilor și bărbaților și pot perpetua inegalitățile existente dacă nu sunt analizate și ajustate corespunzător. Promovarea egalității de gen și integrarea perspectivei de gen sunt investiții inteligente și necesare pentru o dezvoltare durabilă, echitabilă și prosperă pentru toți membrii societății.

V. Principiile economiei circulare și rolul acestora în cadrul dezvoltării durabile.

Economia circulară este un model economic care contrastează puternic cu modelul tradițional liniar ("extrage-produce-consumă-aruncă"). În loc să se bazeze pe consumul continuu de resurse noi și pe generarea de deșeuri, economia circulară are ca scop menținerea produselor, componentelor și materialelor la cea mai înaltă utilitate și valoare posibilă pentru o perioadă cât mai lungă, prin cicluri de reutilizare, reparare, recondiționare și reciclare. Este un sistem regenerativ prin definiție.

Principiile fundamentale ale economiei circulare

Principiile esențiale ale economiei circulare includ:

1. Proiectarea fără deșeuri și poluare

- Acest principiu se concentrează pe prevenirea generării de deșeuri și poluare încă din faza de proiectare a produselor și proceselor.
- Implică alegerea materialelor durabile, non-toxice, ușor de dezasamblat și reciclat, precum și proiectarea produselor pentru a fi modulare și reparabile.

2. Menținerea produselor și materialelor în uz

- Scopul este de a extinde durata de viață a produselor și a materialelor prin reutilizare, reparare, recondiționare și în ultimă instanță, reciclare de înaltă calitate.
- Se promovează modele de afaceri bazate pe închiriere, partajare sau servicii (produs-ca-serviciu), în care producătorul păstrează proprietatea asupra produsului și responsabilitatea pentru întreținerea și recuperarea acestuia.

3. Regenerarea sistemelor naturale

- o Economia circulară încearcă să minimizeze impactul negativ asupra mediului și să contribuie activ la refacerea capitalului natural.
- o Aceasta include promovarea agriculturii regenerative, returnarea nutrienților biologici în sol, sprijinirea biodiversității și sprijinirea sănătății ecosistemelor.

Alte principii și concepte adesea asociate și care susțin aceste trei nuclee sunt:

- Gândirea sistemică și colaborarea. Recunoașterea interconectivității dintre diferiți actori economici și necesitatea colaborării de-a lungul lanțurilor valorice pentru a implementa soluții circulare.
- Utilizarea energiei din surse regenerabile. Tranziția către surse de energie curate pentru a alimenta procesele economice și a reduce dependența de combustibili fosili.
- Digitalizarea ca facilitator. Utilizarea tehnologiilor digitale pentru a optimiza utilizarea resurselor, a urmări materialele și a facilita noi modele circulare.

Economia circulară este esențială pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă:

- o Reducerea consumului de resurse primare. Prin menținerea materialelor în cicluri productive, se diminuează presiunea asupra resurselor naturale finite (minerale, metale, combustibili fosili). Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 12, 14 și 15.
- o Minimizarea deșeurilor și a poluării. Proiectarea fără deșeuri și promovarea reciclării reduc cantitatea de deșeuri trimise la depozitele de gunoi sau incinerate, diminuând poluarea solului, apei și aerului. Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 3, 6, 11, 12, 14 și 15.
- o Combaterea schimbărilor climatice. Reducerea consumului de energie prin eficiență și utilizarea materialelor reciclate (care pot necesita mai puțină energie pentru procesare), precum și promovarea surselor regenerabile de energie, contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 7 și 13.
- o Protejarea biodiversității. Reducerea extracției de resurse și a poluării ajută la conservarea habitatelor naturale și a biodiversității. Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 14 și 15.
- o Crearea de noi oportunități de afaceri și locuri de muncă. Dezvoltarea sectorului de reparații, recondiționare, reciclare, precum și modelele de afaceri bazate pe servicii, generează noi activități economice și locuri de muncă verzi. Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 8 și 9.
- o Inovație și competitivitate. Tranziția către o economie circulară stimulează inovația în designul produselor, în procesele tehnologice și în modelele de afaceri, putând crește competitivitatea întreprinderilor. Contribuie la obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 9.

- Securitatea resurselor. Reducerea dependenței de importurile de materii prime și creșterea rezilienței economice în fața volatilității prețurilor resurselor. Contribuie la obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 12.
- Economii de costuri pentru companii. Utilizarea eficientă a resurselor și reducerea deșeurilor pot duce la economii semnificative.
- Îmbunătățirea sănătății publice. Reducerea poluării are un impact direct pozitiv asupra sănătății populației. Contribuie la obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 3
- Crearea de comunități mai reziliente. Promovarea unor orașe mai curate, cu mai puține deșeuri și cu o mai bună gestionare a resurselor. Contribuie la obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 11.
- Acces la produse și servicii durabile. Potențialul de a oferi consumatorilor acces la produse de calitate, durabile și în unele cazuri mai accesibile, prin modele de partajare sau închiriere.
- Educație și conștientizare. Promovarea economiei circulare necesită informarea și responsabilizarea consumatorilor. Contribuie la obiectivele de dezvoltare durabilă 4 și 12.

Economia circulară este o viziune ce transformă modul în care producem și consumăm, aliniindu-se perfect cu principiile dezvoltării durabile prin eficientizarea utilizării resurselor și minimizarea impactului asupra mediului. Economia circulară este un model economic care își propune să redefinească creșterea, concentrându-se pe beneficii pozitive la nivelul întregii societăți. Aceasta implică decuplarea treptată a activității economice de consumul de resurse finite și eliminarea deșeurilor din sistem prin design inteligent. Spre deosebire de modelul economic liniar tradițional (extragere-produție-consum-aruncare deșeuri), economia circulară se bazează pe menținerea produselor, echipamentelor și infrastructurii în uz pentru mai mult timp, îmbunătățind astfel productivitatea acestor resurse.

Principiile fundamentale ale economiei circulare includ:

1. Eliminarea deșeurilor și a poluării încă din faza de proiectare

- Aceasta înseamnă proiectarea produselor și proceselor astfel încât generarea de deșeuri și poluare să fie prevenită de la bun început.
- Se pune accent pe durabilitate, reparabilitate, modularitate și utilizarea materialelor care nu sunt toxice și care sunt reciclabile.

2. Menținerea produselor și materialelor în uz cât mai mult timp posibil

- Extinderea ciclului de viață al produselor prin reutilizare, reparare, recondiționare și în ultimă instanță, reciclare cât mai eficientă cu păstrarea utilității materialelor.
- Promovarea modelelor de afaceri bazate pe servicii (de exemplu, închiriere, partajare) în locul celor bazate pe proprietatea produsului.

- Se face distincția între ciclurile tehnice pentru materiale finite, precum metale și plastic (care trebuie recuperate și reciclate) și ciclurile biologice pentru materiale regenerabile precum alimente și bumbac (care pot fi returnate în biosferă).

3. Regenerarea sistemelor naturale

- Protejarea și îmbunătățirea activă a mediului.
- Aceasta poate include practici agricole regenerative care îmbunătățesc sănătatea solului, returnarea nutrienților biologici în sol și promovarea biodiversității.
- Utilizarea energiei din surse regenerabile.

Rolul economiei circulare în cadrul dezvoltării durabile

Economia circulară este un instrument esențial și o strategie practică pentru atingerea obiectivelor dezvoltării durabile, contribuind la toți cei trei piloni ai acesteia:

1. Pilonul de mediu (ecologic)

- Reducerea presiunii asupra resurselor naturale. Prin menținerea materialelor în circuit, scade nevoia de extracție a materiilor primare, conservând astfel resursele naturale limitate.
- Diminuarea poluării și a emisiilor de gaze cu efect de seră. Prevenirea generării de deșeuri și utilizarea eficientă a resurselor reduc poluarea aerului, apei și solului. De asemenea, procesele de remanufacturare și reciclare sunt adesea mai puțin consumatoare de energie decât producția primară.
- Protejarea biodiversității. Reducerea exploatării resurselor și a poluării contribuie la conservarea habitatelor și a ecosistemelor.
- Contribuie direct la dezvoltare durabilă precum: apă curată și sanitație, energie curată, consum și producție responsabile, acțiune climatică, viața acvatică, viața terestră.

2. Pilonul economic

- Creștere economică și competitivitate. Economia circulară poate stimula inovația în designul produselor, modelele de afaceri și tehnologiile de reciclare, creând noi piețe și oportunități economice.
- Crearea de locuri de muncă. Dezvoltarea sectoarelor de reparații, recondiționare, reciclare și servicii asociate economiei circulare poate genera noi locuri de muncă.
- Reducerea dependenței de importurile de materii prime. Prin valorificarea resurselor existente la nivel local și regional, se poate spori securitatea aprovizionării și reduce vulnerabilitatea la fluctuațiile prețurilor pe piețele globale.
- Eficiență și reducerea costurilor pentru companii prin utilizarea eficientă a materialelor și energiei, precum și prin reducerea cantității de deșeuri.
- Contribuie direct la obiective de dezvoltare precum munca în condiții decente, creșterea economică, inovație și dezvoltarea infrastructurii.

3. Pilonul social

- Îmbunătățirea calității vieții. Reducerea poluării și un mediu mai curat au un impact pozitiv direct asupra sănătății umane. Contribuind la sănătate și bunăstare.
- Crearea de comunități mai reziliente. Prin promovarea resurselor locale și a lanțurilor valorice mai scurte, comunitățile pot deveni mai autonome și mai reziliente la șocuri externe.
- Acces la produse și servicii durabile. Consumatorii pot beneficia de produse mai durabile, mai ușor de reparat și potențial mai accesibile.
- Contribuie indirect la obiectivul 1 de dezvoltare durabilă (fără sărăcie) prin crearea de noi oportunități economice și la obiectivul 11 (orașe și comunități durabile) prin promovarea unor sisteme de gestionare a resurselor mai eficiente la nivel urban.

Economia circulară oferă o cale de a stimula creșterea economică, fără a neglija protecția mediului și bunăstarea socială. Prin trecerea de la un model liniar la unul circular, societățile pot avansa semnificativ către atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

VI. Obiectivele principiului DNSH și rolul acestora pentru dezvoltarea durabilă

Principiul DNSH stipulează că o activitate economică, pentru a fi considerată durabilă sau pentru a primi finanțare din anumite fonduri UE, trebuie să demonstreze că nu aduce prejudicii semnificative niciunuia dintre cele șase obiective de mediu definite în Regulamentul privind Taxonomia UE (Regulamentul (UE) 2020/852). Acest lucru înseamnă că, pe lângă eventuala sa contribuție pozitivă la un obiectiv de mediu (de exemplu, atenuarea schimbărilor climatice), o activitate nu trebuie să aibă un impact negativ major asupra celorlalte.

Obiectivele de mediu ale DNSH

Principiul DNSH se evaluează în raport cu următoarele șase obiective de mediu:

1. **Atenuarea schimbărilor climatice.** O activitate nu trebuie să ducă la emisii semnificative de gaze cu efect de seră.
2. **Adaptarea la schimbările climatice.** O activitate nu trebuie să ducă la un risc crescut de efecte negative ale climei actuale și celei preconizate.
3. **Utilizarea durabilă și protecția resurselor de apă și a celor marine.** O activitate nu trebuie să fie în detrimentul stării bune sau al potențialului ecologic bun al corpurilor de apă, inclusiv al apelor de suprafață și subterane, sau al stării ecologice bune a apelor marine.
4. **Tranziția către o economie circulară.** O activitate trebuie să nu ducă la ineficiențe semnificative în utilizarea materialelor sau a resurselor naturale, să nu genereze cantități semnificative de deșeuri, să nu ducă la incinerarea sau depozitarea unor

cantități semnificative de deșeuri. Deșeurile trebuie să fie gestionate pe termen lung într-un mod care să nu cauzeze prejudicii semnificative mediului.

5. **Prevenirea și controlul poluării.** O activitate nu trebuie să ducă la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol.
6. **Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor.** O activitate nu trebuie să fie în detrimentul bunei stări și rezilienței ecosistemelor sau în detrimentul stării de conservare a habitatelor și speciilor.

Principiul DNSH (Do No Significant Harm - "a nu prejudicia în mod semnificativ") este un concept fundamental în cadrul politicilor de dezvoltare durabilă, în special în contextul Uniunii Europene și al finanțărilor verzi. Acesta stipulează că o activitate economică, pentru a fi considerată durabilă sau pentru a beneficia de anumite finanțări, nu trebuie să aducă prejudicii semnificative niciunui dintre obiectivele de mediu stabilite.

Obiectivele de mediu corelate DNSH

Principiul DNSH este strâns legat de Regulamentul privind Taxonomia UE, care stabilește un sistem de clasificare pentru activitățile economice durabile din punct de vedere ecologic. Conform acestui regulament, o activitate economică trebuie să contribuie substanțial la cel puțin unul dintre următoarele șase obiective de mediu, fără a prejudicia în mod semnificativ niciunul dintre celelalte cinci:

1. **Atenuarea schimbărilor climatice:**

- O activitate îndeplinește acest obiectiv dacă contribuie la stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care să prevină interferențele antropice periculoase cu sistemul climatic. Acest lucru se poate realiza prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea absorbției acestora sau prin dezvoltarea și implementarea tehnologiilor cu emisii scăzute de carbon.
- *Prejudiciu semnificativ:* O activitate care duce la emisii semnificative de gaze cu efect de seră.

2. **Adaptarea la schimbările climatice:**

- O activitate contribuie la acest obiectiv dacă include soluții de adaptare care fie reduc semnificativ riscul efectelor adverse ale climatului actual și preconizat asupra activității respective, fie reduc semnificativ efectele adverse asupra altor persoane, naturii sau activelor, fără a spori riscul pentru alții.
- *Prejudiciu semnificativ:* O activitate care duce la o creștere a riscului de efecte adverse ale schimbărilor climatice asupra oamenilor, naturii sau activelor.

3. **Utilizarea durabilă și protecția resurselor de apă și marine:**

- Acest obiectiv vizează atingerea unei stări ecologice bune a corpurilor de apă (inclusiv subterane și de suprafață) și a ecosistemelor marine, precum și

prevenirea deteriorării acestora. Implică utilizarea eficientă a apei și protejarea resurselor acvatice.

- *Prejudiciu semnificativ*: O activitate care este dăunătoare stării bune sau potențialului ecologic bun al corpurilor de apă sau stării de mediu bune a apelor marine.

4. **Tranziția către o economie circulară:**

- Obiectivul se referă la menținerea valorii produselor, materialelor și resurselor în economie pentru cât mai mult timp posibil, reducând generarea de deșeuri. Include prevenirea deșeurilor, reutilizarea, repararea și reciclarea.
- *Prejudiciu semnificativ*: O activitate care duce la ineficiențe semnificative în utilizarea materialelor sau la o creștere semnificativă a generării, incinerării sau eliminării deșeurilor.

5. **Prevenirea și controlul poluării:**

- Vizează prevenirea și, acolo unde acest lucru nu este posibil, reducerea emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol, altele decât cele legate de schimbările climatice.
- *Prejudiciu semnificativ*: O activitate care duce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol.

6. **Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor:**

- Acest obiectiv urmărește protejarea, conservarea și refacerea biodiversității și atingerea unei stări bune a ecosistemelor, precum și protejarea ecosistemelor care se află acum într-o stare bună.
- *Prejudiciu semnificativ*: O activitate care este în detrimentul semnificativ al stării bune și al rezilienței ecosistemelor sau în detrimentul stării de conservare a habitatelor naturale și speciilor de animale.

Rolul principiului DNSH în cadrul dezvoltării durabile

Principiul DNSH joacă un rol în operaționalizarea și accelerarea dezvoltării durabile, asigurând coerența și integritatea eforturilor în acest sens:

1. **Asigurarea coerenței politicilor de mediu.** DNSH impune o abordare holistică, prevenind situațiile în care o măsură menită să sprijine un obiectiv de mediu (de exemplu, producerea de energie regenerabilă) ar putea dăuna altui obiectiv (de exemplu, biodiversitatea, dacă parcurile eoliene sunt amplasate necorespunzător).
2. **Orientarea investițiilor către sustenabilitate.** Prin integrarea DNSH în criteriile de finanțare (cum este cazul Planurilor Naționale de Redresare și Reziliență - PNRR în UE), se asigură că fondurile sunt direcționate către proiecte care nu doar contribuie la aspectele durabile ci și evită să submineze obiective de mediu. Acest lucru este esențial pentru tranziția către o economie verde. Prin condiționarea finanțării de

respectarea DNSH, se încurajează fluxurile de capital către activități economice care sunt cu adevărat durabile și care contribuie la tranziția verde.

3. **Creșterea transparenței și responsabilității.** Obligativitatea de a demonstra conformitatea cu principiul DNSH crește transparența proiectelor și responsabilitatea dezvoltatorilor și finanțatorilor în ceea ce privește impactul lor asupra mediului.
4. **Sprijinirea atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă.** Deși DNSH se concentrează pe obiectivele de mediu, acestea sunt intrinsec legate de dimensiunile sociale și economice ale dezvoltării durabile. Prin prevenirea daunelor aduse mediului, se protejează sănătatea umană (obiectivul 3), se asigură resurse pentru generațiile viitoare (relevant pentru obiectivul 1 și 2), se promovează orașe și comunități durabile (obiectivul 11) și se contribuie la acțiunea climatică (obiectivul 13), viața acvatică (obiectivul 14) și viața terestră (obiectivul 15).
5. **DNSH oferă un cadru mai riguros pentru a evalua sustenabilitatea reală** a unei activități economice, ajutând la identificarea și descurajarea practicilor de prezentare înșelătoare a unor produse sau activități ca fiind ecologice.
6. **Gestionarea riscurilor pe termen lung.** Prin evitarea prejudiciilor semnificative aduse mediului, se reduc riscurile pe termen lung asociate degradării mediului, cum ar fi costurile legate de poluare, pierderea biodiversității sau impactul evenimentelor climatice extreme.
7. **Integrarea considerațiilor de mediu în deciziile economice.** DNSH impune o evaluare riguroasă a impactului de mediu al proiectelor și investițiilor, asigurând că aspectele de mediu sunt luate în considerare încă din fazele incipiente. Acest lucru ajută la prevenirea daunelor costisitoare și adesea ireversibile asupra mediului.
8. **Consolidarea pilonului de mediu al dezvoltării durabile:** DNSH contribuie direct la realizarea obiectivelor de mediu ale dezvoltării durabile, cum ar fi cele legate de acțiunea climatică, apa curată, viața acvatică, viața terestră, consumul și producția responsabilă.
9. **Creșterea transparenței și responsabilității.** Procesul de evaluare DNSH necesită transparență în ceea ce privește impactul de mediu al proiectelor și responsabilizează agenții economici privind consecințele acțiunilor lor.
10. **Stimularea inovației durabile.** Pentru a respecta criteriile DNSH, companiile și organizațiile sunt stimulate să adopte tehnologii mai curate, procese mai eficiente din punct de vedere al resurselor și modele de afaceri inovatoare care minimizează impactul negativ asupra mediului.
11. **Sprijinirea unei tranziții juste.** Deși focusul principal este pe mediu, prin evitarea daunelor semnificative, se pot reduce și impacturile negative asupra comunităților care depind de un mediu sănătos, contribuind indirect la aspecte sociale ale dezvoltării durabile.

Principiul DNSH este un mecanism de salvagardare esențial care asigură că eforturile de dezvoltare și investițiile realizate în prezent nu compromit sănătatea mediului și, implicit, capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Principiul DNSH este un concept cheie în cadrul politicilor și finanțărilor Uniunii Europene, menit să asigure că activitățile economice și investițiile nu subminează obiectivele de mediu. Acesta a devenit deosebit de relevant în contextul Pactului Verde European (European Green Deal) și al Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR), fiind o condiție esențială pentru accesarea fondurilor europene. Pe scurt, principiul DNSH funcționează ca o "plasă de siguranță" pentru mediu în contextul investițiilor și reformelor, asigurând că eforturile de dezvoltare economică și socială nu se fac cu prețul degradării mediului. Este un instrument practic care ajută la direcționarea economiei către o traiectorie aliniată cu obiectivele pe termen lung ale societății.

VII. Inovarea socială, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, în sprijinul dezvoltării durabile.

Inovarea socială, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale sunt componente necesare pentru realizarea unei dezvoltări durabile autentice și cuprinzătoare. Ele se concentrează pe pilonul social al dezvoltării durabile, dar au implicații și asupra dimensiunilor economice și de mediu.

1. Inovarea socială

Inovarea socială se referă la dezvoltarea și implementarea unor noi idei (produse, servicii, modele, metodologii, instrumente, politici) care urmăresc să satisfacă nevoi sociale nesoluționate sau insuficient abordate și să creeze noi relații sociale sau colaborări. Scopul principal este de a genera soluții mai eficiente, eficace, sustenabile sau mai juste decât cele existente, aducând beneficii societății în ansamblu.

- Inovațiile sociale pot veni din partea organizațiilor societății civile, a sectorului public, a celui privat sau prin colaborări între acestea.
- Ele pot viza o gamă largă de domenii: educație, sănătate, ocuparea forței de muncă, incluziune socială, mediu, participare civică etc.
- Exemple: întreprinderi sociale, programe de mentorat pentru grupuri vulnerabile, bănci de alimente, platforme cu impact social, soluții tehnologice pentru persoanele cu dizabilități.

2. Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale

- Sărăcia se referă la lipsa veniturilor sau a resurselor materiale sau la privarea de oportunități și alegeri care permit o viață demnă – acces limitat la educație, sănătate, locuință adecvată, apă potabilă, sanitație, securitate personală și participare la viața

comunității. Primul obiectiv de dezvoltare durabilă vizează eradicarea sărăciei extreme și reducerea sărăciei în toate dimensiunile sale.

- Excluziunea socială este un proces prin care anumiți indivizi sau grupuri sunt împiedicați să participe pe deplin la viața economică, socială și politică a societății în care trăiesc. Cauzele pot fi multiple: sărăcie, lipsa competențelor, discriminare (pe bază de gen, etnie, vârstă, dizabilitate, orientare sexuală etc.), acces limitat la servicii.

Rolul inovării sociale în combaterea sărăciei și a excluziunii sociale

Inovarea socială este un motor puternic pentru abordarea cauzelor profunde ale sărăciei și excluziunii sociale și pentru dezvoltarea unor soluții adaptate și eficiente:

- Noi modele de intervenție. Inovațiile sociale pot genera noi modalități de a furniza servicii esențiale (sănătate, educație) grupurilor vulnerabile, ajungând acolo unde sistemele tradiționale eșuează.
- Crearea de oportunități economice. Întreprinderile sociale, de exemplu, pot crea locuri de muncă pentru persoanele excluse de pe piața muncii tradițională, oferindu-le demnitate și independență financiară.
- Împuternicirea comunităților. Multe inovații sociale implică participarea activă a beneficiarilor în proiectarea și implementarea soluțiilor, crescând astfel sentimentul de apartenență și capacitatea comunităților de a-și rezolva propriile probleme.
- Schimbarea de mentalități și norme sociale. Inovațiile sociale pot contribui la combaterea stereotipurilor și a discriminării, promovând o cultură a incluziunii și a solidarității.
- Utilizarea tehnologiei în scop social. Tehnologia poate fi un instrument puternic pentru inovare socială, de la platforme online care conectează voluntarii cu nevoile comunitare, la aplicații mobile care facilitează accesul la informații sau servicii pentru grupuri izolate.

Contribuția comună la dezvoltarea durabilă

Atât inovarea socială, cât și eforturile directe de combatere a sărăciei și excluziunii sociale sunt fundamentale pentru dezvoltarea durabilă

1. Pilonul social:

- Capital uman și coeziune. Reducerea sărăciei și a excluziunii, sprijinită de inovații sociale, duce la o populație mai sănătoasă, mai educată și mai implicată civic. Acest lucru întărește capitalul uman și coeziunea socială, elemente vitale pentru stabilitatea și progresul pe termen lung.
- Echitate și justiție. Asigură că beneficiile dezvoltării sunt împărtășite mai larg și că nimeni nu este lăsat în urmă, un principiu central al Agendei 2030.

- Reducerea tensiunilor sociale. Inegalitățile mari și excluziunea pot genera instabilitate și conflicte. Abordarea acestor probleme contribuie la societăți mai pașnice.

2. Pilonul economic:

- Creștere economică incluzivă. Persoanele care ies din sărăcie și excluziune devin consumatori și contribuabili activi, stimulând cererea internă și creșterea economică. Inovațiile sociale pot crea noi piețe și modele de afaceri sustenabile.
- Productivitate sporită. O populație mai sănătoasă, mai bine educată și inclusă pe piața muncii este mai productivă.
- Utilizarea eficientă a resurselor. Sărăcia poate duce la exploatarea nesustenabilă a resurselor naturale din disperare. Oferirea de alternative și soluții inovatoare poate reduce această presiune.

3. Pilonul de mediu:

- Management sustenabil al resurselor. Persoanele care trăiesc în sărăcie sunt adesea cele mai vulnerabile la degradarea mediului și la schimbările climatice. Inovațiile sociale pot promova practici sustenabile la nivel comunitar și pot crește reziliența acestor grupuri.
- Participare la acțiuni de mediu. O societate mai incluzivă poate mobiliza mai mulți actori în eforturile de protecție a mediului.
- Soluții verzi cu impact social. Multe inovații sociale combină obiective sociale cu cele de mediu, de exemplu, proiecte de energie regenerabilă la nivel comunitar sau inițiative de agricultură urbană care îmbunătățesc securitatea alimentară și reduc amprenta ecologică.

Pentru a combate sărăcia și excluziunea socială într-un mod eficient avem nevoie de instrumentele și abordări inovative. Aceste eforturi ameliorează condițiile de viață ale celor mai vulnerabili, și contribuie în mod esențial la construirea unor societăți mai reziliente, echitabile și prospere, fundamentând astfel progresul către toate obiectivele de dezvoltare durabilă. Ele sunt expresia practică a angajamentului de a nu lăsa pe nimeni în urmă.

VIII. Modalități de inovare în segmentul social, de combatere a sărăciei și excluziunii sociale.

Inovarea în segmentul social este vitală pentru a găsi soluții noi și eficiente la probleme complexe precum sărăcia și excluziunea socială. Iată câteva modalități de inovare, urmate de exemple concrete pentru o întreprindere socială:

1. Noi modele de furnizare a serviciilor

- Servicii integrate. Abordarea integrată a nevoilor unei persoane sau familii (ex. un centru care oferă consiliere, formare profesională, sprijin pentru locuință și îngrijire copii).
- Servicii mobile/la distanță. Utilizarea tehnologiei sau a unităților mobile pentru a ajunge la comunități izolate sau la persoane cu mobilitate redusă.
- Persoane care au depășit situații similare de dificultate pot oferi sprijin și mentorat altora (ex. foști dependenți care ajută persoanele care luptă cu dependența).

2. Utilizarea tehnologiei

- Platforme online. Conectarea persoanelor vulnerabile cu resurse, oportunități de angajare, voluntari sau donatori.
- Aplicații mobile pentru educație financiară, acces la informații despre sănătate, avertizări privind oportunități de angajare sau sprijin.
- Soluții bazate pe date, analiza datelor pentru a identifica mai bine nevoile, a personaliza intervențiile și a măsura impactul.

3. Dezvoltare de competențe

- Programe de formare profesională adaptate. Se va pune accentul pe competențe căutate pe piața muncii, inclusiv competențe digitale și competențe de comunicare și relaționare.
- Antreprenoriat social și microfinanțare. Sprijinirea persoanelor din grupuri vulnerabile să își dezvolte propriile afaceri.
- Educație financiară și juridică. Creșterea capacității persoanelor de a-și gestiona resursele și de a-și cunoaște drepturile.

4. Colaborări

Combinarea resurselor, expertizei și rețelelor diferiților actori sociali pentru a aborda probleme complexe. Implicarea directă a beneficiarilor și a comunităților în proiectarea și implementarea soluțiilor.

5. Economie circulară și incluziune

- Colectarea și revalorificarea deșeurilor. Crearea de locuri de muncă pentru persoane vulnerabile în activități de colectare, sortare, reparare, recondiționare a obiectelor.
- Producerea de alimente la nivel local, cu implicarea persoanelor din grupuri defavorizate, îmbunătățind securitatea alimentară și oferind competențe.

6. Informare și promovare de noi politici

- Campanii de conștientizare. Combaterea stereotipurilor și promovarea unei mai bune înțelegeri a cauzelor sărăciei și excluziunii.
- Lobby pentru politici incluzive. Influențarea deciziilor politice pentru a crea un cadru legislativ și instituțional care sprijină incluziunea socială.

Exemple de activități pentru o întreprindere socială care combate sărăcia și excluziunea socială:

Misiunea întreprinderii sociale: Să faciliteze integrarea socio-profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului și a adulților fără adăpost, oferindu-le competențe, un loc de muncă și sprijin pentru o viață demnă și autonomă.

Exemple de activități inovatoare (combinând mai multe modalități):

1. Atelier de reparații și recondiționare (economie circulară și dezvoltare competențe):
 - o Activitate: Colectează electronice vechi/defecte, mobilier mic sau biciclete. Angajează și formează tineri și adulți fără adăpost în meserii precum reparații electronice, tâmplărie ușoară, mecanică de biciclete.
 - o Produse/servicii: Vând produsele recondiționate la prețuri accesibile sau oferă servicii de reparații comunității. O parte din produse pot fi donate altor persoane vulnerabile.
 - o Inovație: Model de economie circulară care oferă formare practică și un loc de muncă stabil. Veniturile generate sunt reinvestite în programele sociale.
2. Cafenea (integrare prin muncă și servicii comunitare):
 - o Activitate: O cafenea care angajează persoane din grupurile țintă în roluri de barista. Produce și livrează și pentru persoane vulnerabile sau pentru angajații companiilor locale (model "buy one, give one").
 - o Inovație: Creează un spațiu comunitar deschis, reduce risipa alimentară și oferă experiență de lucru într-un mediu real, cu interacțiune cu clienții. Poate găzdui seri de training pe teme de educație financiară sau ateliere de dezvoltare personală.
3. Serviciu de curățenie și întreținere spații verzi:
 - o Activitate: Oferă servicii de curățenie pentru birouri, scări de bloc sau întreținere spații verzi pentru asociații de proprietari sau companii, utilizând produse ecologice. Angajează persoane din grupurile țintă.
 - o Inovație: Promovează practici ecologice și oferă locuri de muncă flexibile, care pot fi un prim pas spre reintegrarea pe piața muncii. Profitul este folosit pentru a oferi cursuri de calificare suplimentare angajaților.
4. Platformă online:
 - o Activitate: Dezvoltă și gestionează o platformă online simplă care conectează tinerii vulnerabili și adulții fără adăpost cu:
 - Oportunități de muncă temporară sau pe termen scurt (evenimente).
 - Voluntari care pot oferi mentorat, meditații, consiliere juridică de bază.
 - Informații despre adăposturi, cantine sociale, servicii medicale gratuite.
 - Cursuri online gratuite pentru dezvoltarea unor competențe de bază.

- Inovație: Utilizează tehnologia pentru a facilita accesul la informații și resurse, depășind barierele geografice sau de mobilitate.
5. Program ce oferă locuințe de tranziție cu sprijin (servicii integrate):
- Activitate: Închiriere de apartamente unde persoanele beneficiare pot locui temporar (6-12 luni) la un cost redus, cu condiția participării la programele de formare și consiliere ale întreprinderii și implicării active în căutarea unui loc de muncă stabil. Se oferă consiliere socială, sprijin pentru gestionarea bugetului și mediere pentru găsirea unei locuințe pe termen lung.
 - Inovație: Abordare integrată care combină sprijinul locativ cu cel socio-profesional, esențial pentru o integrare durabilă.

Elemente cheie pentru succesul unei întreprinderi sociale inovatoare:

- Centrarea pe beneficiar. Înțelegerea profundă a nevoilor și aspirațiilor grupului țintă.
- Model de afaceri sustenabil. Capacitatea de a genera venituri pentru a acoperi costurile și a reinvesti în misiune.
- Măsurarea impactului. Demonstrarea clară a schimbărilor pozitive generate în viața beneficiarilor și a comunității.
- Colaborare. Parteneriate cu autorități locale, alte ONG-uri, companii.
- Adaptabilitate și învățare continuă. Capacitatea de a ajusta modelul în funcție de rezultate și de schimbările de context.

Acestea sunt doar câteva direcții și exemple. Inovarea socială este un proces continuu, iar cele mai bune soluții apar adesea din combinarea creativă a diferitelor abordări și din adaptarea la contextul local.

IX. Rolul pe care îl au stimularea învățării continue și susținerea îmbătrânirii active pentru dezvoltarea durabilă.

Stimularea învățării continue și susținerea îmbătrânirii active sunt două politici cu rol fundamental în promovarea unei dezvoltări durabile echilibrate și incluzive. Ambele contribuie la valorificarea potențialului uman pe parcursul întregii vieți, generând beneficii sociale, economice și, indirect, de mediu.

1. Stimularea învățării continue

- Învățarea continuă se referă la toate activitățile de învățare desfășurate pe parcursul vieții (de la educația timpurie până la vârsta a treia), în scopul îmbunătățirii cunoștințelor, aptitudinilor și competențelor într-o perspectivă personală, civică, socială și/sau legată de ocuparea forței de muncă. Aceasta

include învățarea formală (diplome, certificări), non-formală (cursuri organizate, workshop-uri) și informală (învățarea din experiență).

- Importanță în contextul actual: Într-o lume caracterizată de schimbări tehnologice rapide, transformări pe piața muncii și provocări societale complexe (digitalizare, tranziție verde, globalizare), capacitatea de a învăța și de a se adapta continuu devine esențială.

Rolul învățării continue în dezvoltarea durabilă:

- Pilonul social
 - Dezvoltare personală și bunăstare. Învățarea continuă contribuie la împlinirea personală, la menținerea sănătății mintale și la creșterea calității vieții (relevant pentru obiectivul 3: Sănătate și bunăstare și obiectivul 4: Educație de calitate).
 - Cetățenie activă și incluziune socială: Persoanele educate și informate sunt mai predispuse să participe activ la viața civică, să înțeleagă problemele societale și să contribuie la soluționarea lor. Reduce riscul de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile.
 - Adaptabilitate la schimbare: Oferă indivizilor instrumentele necesare pentru a naviga prin schimbările din viața personală și profesională.
- Pilonul economic
 - Angajabilitate și productivitate. Asigură că forța de muncă deține competențele relevante cerute de o economie dinamică, crescând angajabilitatea, productivitatea și competitivitatea (relevant pentru obiectivul 8: Muncă decentă și creștere economică).
 - Inovație și antreprenariat. Stimulează creativitatea, gândirea critică și capacitatea de a inova, factori cheie pentru dezvoltarea economică și crearea de noi locuri de muncă (relevant pentru obiectivul 9: Industrie, inovație și infrastructură).
 - Adaptarea la tranziția verde și digitală. Sprijină reconversia profesională și dezvoltarea competențelor necesare pentru noile locuri de muncă verzi și digitale.
- Pilonul de mediu (indirect)
 - Conștientizare ecologică. Educația continuă poate include programe de conștientizare privind problemele de mediu și promovarea unor comportamente sustenabile (relevant pentru obiectivul 12: Consum și producție responsabile și obiectivul 13: Acțiune climatică).

2. Susținerea îmbătrânirii active:

- Îmbătrânirea activă este procesul de optimizare a oportunităților pentru sănătate, participare și securitate, în scopul îmbunătățirii calității vieții pe măsură ce oamenii înaintază în vârstă. Aceasta permite persoanelor în vârstă să își realizeze potențialul de bunăstare fizică, socială și mentală de-a lungul întregii vieți și să

participe în societate conform nevoilor, dorințelor și capacităților lor, oferindu-le în același timp protecție, securitate și îngrijire adecvată atunci când au nevoie.

- Componente cheie:
 - Menținerea sănătății fizice și mintale, prevenirea bolilor și accesul la servicii medicale de calitate.
 - Implicarea continuă în activități sociale, economice, culturale, spirituale și civice (inclusiv pe piața muncii, dacă se dorește și este posibil, și prin voluntariat).
 - Asigurarea unui venit adecvat, a unui mediu de viață sigur și adaptat nevoilor, și protecție împotriva discriminării și abuzului.

Rolul îmbătrânirii active în dezvoltarea durabilă:

- Pilonul social
 - Calitatea vieții și demnitate. Contribuie la o viață mai lungă, mai sănătoasă și mai împlinită pentru persoanele în vârstă (relevant pentru obiectivul 3: Sănătate și bunăstare).
 - Solidaritate intergenerațională. Promovează legăturile și sprijinul reciproc între generații. Persoanele în vârstă active pot contribui cu experiența lor la educarea și sprijinirea generațiilor mai tinere.
 - Reducerea excluziunii sociale. Combate izolarea și marginalizarea persoanelor în vârstă, asigurându-le un rol activ în comunitate (relevant pentru obiectivul 10: Reducerea inegalităților și obiectivul 11: Orașe și comunități durabile).
 - Contribuție la viața comunitară. Prin voluntariat și participare civică, persoanele în vârstă active aduc o contribuție valoroasă societății.
- Pilonul economic
 - Capital uman experimentat. Persoanele în vârstă care rămân active pe piața muncii (dacă doresc) aduc experiență, cunoștințe și mentorat, contribuind la productivitate (relevant pentru obiectivul 8: Muncă decentă și creștere economică).
 - Reducerea presiunii asupra sistemelor de protecție socială. O populație în vârstă mai sănătoasă și mai activă poate reduce costurile asociate îngrijirii medicale și dependenței.
 - Dezvoltarea de produse și servicii adaptate nevoilor persoanelor în vârstă poate crea noi oportunități economice.

Interconectarea dintre învățarea continuă și îmbătrânirea activă în sprijinul dezvoltării durabile:

Cele două concepte se ajută reciproc și sunt esențiale împreună pentru dezvoltarea durabilă, mai ales în contextul schimbărilor demografice (îmbătrânirea populației fiind o realitate și în România):

- **Învățarea continuă ca motor al îmbătrânirii active:**
 - Menținerea relevanței pe piața muncii. Permite persoanelor în vârstă să își actualizeze competențele și să rămână active profesional mai mult timp, dacă doresc.
 - Sănătate cognitivă și bunăstare. Implicarea în activități de învățare stimulează funcțiile cognitive și poate preveni declinul asociat vârstei, contribuind la o viață socială activă.
 - Adaptarea la noile tehnologii. Învățarea este crucială pentru ca persoanele în vârstă să rămână conectate, să acceseze servicii și să participe la societatea digitală.
 - Dezvoltarea de noi interese și hobby-uri. Oferă oportunități de implicare în activități recreative și culturale după pensionare.
- **Îmbătrânirea activă ca resursă pentru învățarea continuă:**
 - Transmiterea cunoștințelor și experienței. Persoanele în vârstă active pot deveni mentori, formatori sau voluntari în programe educaționale, împărtășind experiența lor valoroasă generațiilor mai tinere.
 - Participarea la programe de învățare. O populație în vârstă activă și motivată este mai probabil să participe la diverse forme de educație continuă.

Stimularea învățării continue și a îmbătrânirii active poate contribui la revitalizarea comunităților, la menținerea și transmiterea tradițiilor și meșteșugurilor locale (prin implicarea vârstnicilor), la dezvoltarea turismului și la crearea unei societăți mai coezive și reziliente. Prin urmare, investiția în politici și programe care sprijină învățarea pe tot parcursul vieții și îmbătrânirea activă este de asemenea o investiție directă în capitalul uman și social, cu randamente semnificative pe termen lung în cadrul dezvoltării durabile.

X. Dezvoltarea competențelor necesare pentru o economie verde și în sprijinul dezvoltării durabile.

Dezvoltarea competențelor necesare pentru o economie verde și în sprijinul dezvoltării durabile este un pilon central al tranziției către un viitor mai sustenabil, atât la nivel global, cât și la nivel local. Această tranziție nu implică doar adoptarea de noi tehnologii, ci și o schimbare fundamentală în modul în care muncim, producem și consumăm, necesitând un set nou și adaptat de cunoștințe, abilități și atitudini.

1. Ce sunt competențele verzi

Competențele verzi (sau "green skills") sunt cunoștințele, abilitățile, valorile și atitudinile necesare pentru a trăi, a dezvolta și a sprijini o societate și o economie durabilă și eficientă din punct de vedere al resurselor. Ele permit indivizilor și organizațiilor să:

- Înțeleagă și să aplice principiile dezvoltării durabile.
- Reducă impactul negativ asupra mediului.
- Utilizeze eficient resursele naturale și energia.
- Promoveze și să implementeze soluții verzi (ex. energie regenerabilă, eficiență energetică, economie circulară).
- Se adapteze la schimbările climatice și la noile reglementări de mediu.
- Să creeze și să gestioneze locuri de muncă verzi – roluri care contribuie direct la protejarea sau refacerea mediului.

2. Importanța acestor competențe

- Facilitarea tranziției verzi. Trecerea către o economie cu emisii scăzute de carbon, circulară și eficientă din punct de vedere energetic depinde de existența unei forțe de muncă calificate.
- Crearea de noi oportunități economice. Sectoarele verzi (energii regenerabile, construcții durabile, agricultură ecologică, gestionarea deșeurilor, eco-turism) sunt în creștere și generează noi locuri de muncă ce necesită competențe specifice.
- Îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă: obiectivele 4 (Educație de calitate), 7 (Energie curată), 8 (Muncă decentă și creștere economică), 9 (Industrie, inovație și infrastructură), 11 (Orașe și comunități durabile), 12 (Consum și producție responsabile) și 13 (Acțiune climatică), necesită dezvoltarea și aplicarea competențelor verzi.
- Creșterea rezilienței. O forță de muncă adaptabilă și cu competențe verzi contribuie la reziliența economică și socială în fața provocărilor climatice și de mediu.
- Asigurarea unei tranziții juste. Este esențial ca programele de dezvoltare a competențelor să fie incluzive, asigurând că nimeni nu este lăsat în urmă și că beneficiile tranziției verzi sunt distribuite echitabil.

3. Tipuri de competențe verzi necesare

Acestea pot fi clasificate în mai multe categorii:

• Competențe tehnice specifice

- În sectorul energetic, prin instalarea și întreținerea panourilor solare, a turbinelor eoliene, managementul rețelelor inteligente, audituri energetice.
- În construcții, prin design și construcție de clădiri eficiente energetic, utilizarea materialelor de construcție durabile, tehnici de izolare termică.
- În agricultură și silvicultură, prin practici de agricultură ecologică și regenerativă, management forestier durabil, tehnici de conservare a solului și a apei.

- În managementul deșeurilor, prin tehnologii de reciclare și compostare, design pentru circularitate, prevenirea generării de deșeuri.
- În transport, prin întreținerea vehiculelor electrice, planificare urbană pentru mobilitate durabilă.
- În industrie, prin implementarea tehnologiilor curate, optimizarea proceselor pentru eficiența resurselor, managementul emisiilor.
- Domeniul IT și digitalizare, poate beneficia de analiza datelor pentru sustenabilitate, modelare climatică, dezvoltarea de aplicații pentru monitorizarea mediului sau optimizarea consumului de resurse.
- **Competențe transversale**
 - Gândire sistemică și critică, pentru înțelegerea interconectivității dintre economie, societate și mediu.
 - Rezolvarea problemelor complexe, prin abordarea provocărilor de mediu și sustenabilitate.
 - Creativitate și inovație, pentru dezvoltarea de noi soluții și modele de afaceri verzi.
 - Colaborare și comunicare, prin lucrul în echipe multidisciplinare și cu diverse părți interesate.
 - Adaptabilitate și flexibilitate, prin capacitatea de a răspunde la schimbări rapide și la noi cerințe.
 - Etică și responsabilitate, prin înțelegerea implicațiilor etice ale deciziilor asupra mediului și societății.
 - Capacitatea de a inspira și a mobiliza acțiuni care să protejeze mediul.
- **Cunoștințe și conștientizare ecologică generală**
 - Înțelegerea principiilor ecologiei, a schimbărilor climatice, a biodiversității și a limitelor planetare.
 - Cunoașterea politicilor și reglementărilor de mediu.
 - Conștientizarea impactului propriilor acțiuni asupra mediului (amprenta de carbon, amprenta ecologică).

4. Cum pot fi dezvoltate aceste competențe

- Integrarea principiilor dezvoltării durabile și a competențelor verzi în curricula școlară și universitară, la toate nivelurile și disciplinele. Dezvoltarea de programe de studiu specializate în domenii verzi.
- Formare profesională inițială și continuă. Adaptarea programelor de formare profesională pentru a include module specifice competențelor verzi. Crearea de noi calificări pentru meseriile verzi emergente.
- Programe de perfecționare și reconversie profesională. Oferirea de oportunități pentru lucrătorii din sectoarele tradiționale de a dobândi competențe verzi, facilitând tranziția lor către noi locuri de muncă.

- Parteneriate public-privat. Colaborarea între instituțiile de educație, autorități și companii pentru a identifica nevoile de competențe și a dezvolta programe de formare relevante.
- Învățare la locul de muncă. Stagii, ucenicii și programe de training intern în companiile care adoptă practici verzi.
- Strategii naționale și regionale pentru dezvoltarea competențelor verzi, finanțarea programelor de formare, certificarea competențelor.
- Campanii de conștientizare și educație civică. Promovarea importanței competențelor verzi și a unui stil de viață durabil în rândul publicului larg.

Relevanța pentru contextul local

În România, tranziția verde oferă atât provocări, cât și oportunități semnificative. Dezvoltarea competențelor verzi este esențială pentru:

- Valorificarea resurselor naturale locale într-un mod durabil. De exemplu, în silvicultură (management forestier sustenabil, prelucrarea superioară a lemnului), agricultură (promovarea produselor ecologice și tradiționale), și turism (dezvoltarea ecoturismului și a turismului rural responsabil).
- Atragerea de investiții în sectoare verzi. Companiile care investesc în energie regenerabilă sau producție ecologică vor căuta forță de muncă calificată local.
- Creșterea eficienței energetice în clădiri și hale industriale. Reducerea costurilor energetice și a impactului asupra mediului.
- Adaptarea la politicile europene. Alinierea la obiectivele Pactului Verde European și accesarea fondurilor europene destinate tranziției verzi necesită competențe adecvate.
- Dezvoltarea economiei circulare. Crearea de întreprinderi sociale sau IMM-uri axate pe repararea, reutilizarea și reciclarea materialelor, generând locuri de muncă locale.

Prin investirea în educație și formare axate pe competențele verzi, comunitățile locale pot contribui activ la dezvoltarea durabilă a regiunii, asigurând prosperitate economică, echitate socială și protecția mediului pentru generațiile prezente și viitoare.

XI. Rolul digitalizării și considerente privind aceasta în cadrul dezvoltării durabile.

Digitalizarea, procesul de transformare a informațiilor și proceselor analogice într-un format digital, a devenit o forță omniprezentă care remodelează societatea și economia la nivel global și local. Rolul său în cadrul dezvoltării durabile este complex, oferind oportunități imense, dar ridicând și considerații critice care trebuie abordate.

Rolul pozitiv al digitalizării în dezvoltarea durabilă:

Digitalizarea poate accelera progresul către atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă în toate cele trei dimensiuni:

1. Dimensiunea economică:

- Eficiență și productivitate. Automatizarea proceselor, optimizarea lanțurilor valorice și analiza datelor pot duce la o utilizare mai eficientă a resurselor, la reducerea costurilor și la creșterea productivității în diverse sectoare (obiectivele 8 și 9).
- Noi modele de afaceri și inovație. Tehnologiile digitale facilitează apariția unor noi modele de afaceri (ex. economia colaborativă, servicii la distanță) și stimulează inovația în produse și servicii.
- Acces la piețe globale. Platformele online permit întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv din zone rurale sau mai puțin dezvoltate, să acceseze piețe mai largi.

2. Dimensiunea socială:

- Acces la informație și educație. Internetul și platformele de e-learning oferă acces la resurse educaționale vaste, sprijinind învățarea continuă și reducând decalajele educaționale (obiectivul 4).
- Servicii publice îmbunătățite: Digitalizarea poate crește transparența, eficiența și accesibilitatea serviciilor publice (ex. sănătate, administrație) (obiectivul 16).
- Incluziune socială. Tehnologiile de asistare pot sprijini persoanele cu dizabilități, iar platformele de comunicare pot conecta comunități și facilita participarea civică.
- Sănătate și bunăstare. Aplicațiile de monitorizare a sănătății și analiza datelor medicale pot îmbunătăți diagnosticul, tratamentul și prevenția bolilor (obiectivul 3).

3. Dimensiunea de mediu:

- Monitorizarea și managementul resurselor. Senzorii, tehnologia IoT (Internet of Things) și analiza datelor satelitare permit o monitorizare mai precisă și un management mai eficient al resurselor naturale (apă, sol, păduri, biodiversitate) și al poluării (obiectivele durabile 6, 14 și 15).
- Agricultură de precizie. Tehnologiile digitale pot optimiza utilizarea apei, a îngrășămintelor și a pesticidelor, reducând impactul agricol asupra mediului și crescând productivitatea (obiectivul 2).
- Eficiență energetică și rețele inteligente. Digitalizarea poate optimiza producția, distribuția și consumul de energie, facilitând integrarea surselor regenerabile (obiectivul 7).
- Orașe inteligente (smart cities). Soluțiile digitale pot îmbunătăți gestionarea traficului, a deșeurilor, a consumului de energie și a calității aerului în zonele urbane (obiectivul 11).

- o Economie circulară. Platformele digitale pot facilita trasabilitatea materialelor, logistica inversă și partajarea resurselor, sprijinind modelele de afaceri circulare (obiectivul 12).
- o Acțiune climatică. Modelarea climatică digitală, sistemele de avertizare timpurie și monitorizarea emisiilor de gaze cu efect de seră sunt cruciale pentru combaterea schimbărilor climatice (obiectivul 13).

Considerente și provocări ale digitalizării pentru dezvoltarea durabilă:

Deși potențialul este uriaș, digitalizarea aduce și provocări semnificative care trebuie gestionate:

1. Impactul asupra mediului

- o Consum energetic. Centrele de date, rețelele de comunicații și dispozitivele digitale consumă cantități mari de energie, contribuind la emisiile de gaze cu efect de seră dacă energia nu provine din surse regenerabile.
- o Deșeuri electronice (e-waste). Ciclul rapid de înlocuire a dispozitivelor generează volume mari de deșeuri electronice, adesea toxice și dificil de reciclat.
- o Extracția resurselor. Producția de componente electronice necesită extracția unor resurse naturale finite, uneori în condiții problematice din punct de vedere social și de mediu.

2. Implicații sociale

- o Decalajul digital (digital divide). Inegalitățile în ceea ce privește accesul la infrastructură digitală, la dispozitive, la competențe digitale și la internet de calitate pot exacerba inegalitățile existente între țări, regiuni (urban-rural), grupuri de vârstă și categorii socio-economice.
- o Transformarea pieței muncii. Automatizarea și inteligența artificială pot duce la dispariția unor locuri de muncă tradiționale, necesitând programe ample de reconversie profesională și de dezvoltare a noilor competențe.
- o Confidențialitatea datelor și securitatea cibernetică. Colectarea masivă de date personale ridică probleme legate de confidențialitate, supraveghere și riscuri de securitate (ex. furt de identitate, atacuri cibernetice).
- o Dezinformare și polarizare. Platformele digitale pot fi folosite pentru răspândirea dezinformării și a discursurilor instigatoare la ură, afectând coeziunea socială și procesele democratice.
- o Impactul asupra sănătății mintale. Utilizarea excesivă a rețelelor sociale și expunerea la conținut online pot avea efecte negative asupra sănătății mintale.
- o Algoritmii pot perpetua și amplifica prejudecățile existente, ducând la discriminare în diverse domenii (ex. angajare, acces la credite, asigurări medicale).

3. Guvernanță și etică

- Concentrarea puterii. Existența marilor companii tehnologice ridică probleme legate de concurență, influență politică și control asupra datelor.
- Necesitatea unor cadre de reglementare adaptate. Ritmul rapid al inovațiilor tehnologice depășește adesea capacitatea de adaptare a legislației și a instituțiilor de reglementare.
- Considerente etice. Utilizarea inteligenței artificiale și a altor tehnologii digitale necesită o reflecție etică profundă și stabilirea unor principii aplicabile.

Strategii pentru o digitalizare durabilă

Pentru ca digitalizarea să servească cu adevărat dezvoltării durabile, este necesară o abordare strategică și responsabilă:

- Asigurarea accesului universal și echitabil. Investiții în infrastructură digitală în zonele defavorizate și programe pentru reducerea costurilor de acces.
- Dezvoltarea competențelor digitale pentru toți. Integrarea educației digitale în toate formele de învățământ și programe de formare pentru adulți.
- Dezvoltarea și adoptarea de tehnologii digitale eficiente energetic, utilizarea surselor regenerabile pentru alimentarea infrastructurii digitale și promovarea economiei circulare pentru dispozitivele electronice.
- Guvernanță digitală transparentă și responsabilă. Crearea unor cadre legislative care să protejeze drepturile fundamentale (confidențialitate, libertate de expresie), să asigure securitatea cibernetică și să promoveze concurența loială.
- Inovare digitală responsabilă. Încurajarea inovațiilor care abordează direct provocările dezvoltării durabile (digital social innovation) și evaluarea impactului tehnologiilor emergente.
- Cooperare internațională. Schimbul de bune practici și colaborarea pentru a aborda provocările transfrontaliere ale digitalizării.

În România, digitalizarea este o prioritate națională și europeană, cu investiții semnificative prin programe precum Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR). Digitalizarea poate aduce beneficii considerabile:

- Modernizarea agriculturii și silviculturii. Implementarea agriculturii de precizie și a managementului forestier inteligent.
- Dezvoltarea turismului. Platforme de promovare online, sisteme de rezervare digitalizate, experiențe turistice augmentate.
- Sprijinirea IMM-urilor locale. Acces la piețe mai largi prin e-commerce, instrumente digitale pentru managementul afacerilor.
- Îmbunătățirea serviciilor publice locale. Digitalizarea administrației locale, servicii care să sprijine sănătatea și educația pentru comunitățile rurale sau izolate.

- Digitalizarea arhivelor și conservarea patrimoniului cultural.

În același timp, este crucial să se abordeze decalajul digital dintre urban și rural, să se investească în competențele digitale ale populației (inclusiv ale generațiilor mai în vârstă) și să se asigure că beneficiile digitalizării sunt distribuite echitabil, contribuind la o dezvoltare durabilă reală. Digitalizarea este un instrument puternic, cu două tălșuri. Prin alegeri conștiente, politici adecvate și o abordare centrată pe om și pe planetă, putem valorifica imensul său potențial pentru a construi un viitor durabil.

XII. Modalități prin care o întreprindere socială poate susține dezvoltarea durabilă

Considerând toate aspectele discutate anterior – de la obiectivele de dezvoltare durabilă, egalitatea de șanse, economia circulară, principiul DNSH ("a nu prejudicia în mod semnificativ"), inovarea socială, învățarea continuă, îmbătrânirea activă, competențele verzi și digitalizarea – o întreprindere socială, prin însăși natura și misiunea sa, este un actor cheie și poate fi un model exemplar de susținere a dezvoltării durabile.

Modalitățile prin care o întreprindere socială poate contribui la dezvoltarea durabilă:

I. Contribuții la pilonul social al dezvoltării durabile

1. Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale (obiectivele 1 și 10):
 - Crearea de locuri de muncă incluzive. Angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile (ex. tineri care părăsesc sistemul de protecție, persoane cu dizabilități, șomeri de lungă durată, membri ai comunităților marginalizate).
 - Furnizarea de servicii accesibile. Oferirea de bunuri și servicii esențiale (ex. hrană, locuințe, educație, sănătate) la prețuri accesibile pentru persoanele cu venituri mici.
 - Exemple concrete: O întreprindere socială care angajează persoane din comunități izolate pentru a produce și comercializa produse artisanale locale sau produse alimentare tradiționale, asigurându-le un venit decent.
2. Promovarea egalității de șanse, nediscriminării și egalității de gen (obiectivele 5 și 10):
 - Politici interne echitabile. Implementarea unor politici de angajare și promovare bazate pe merit, fără discriminare, și asigurarea remunerării egale pentru muncă egală.
 - Integrarea perspectivei de gen. Asigurarea că nevoile și perspectivele femeilor și bărbaților sunt luate în considerare în toate activitățile întreprinderii.
 - Împuternicirea femeilor. Crearea de oportunități specifice pentru femei în zone unde acestea pot fi subreprezentate economic.
3. Dezvoltarea capitalului uman prin învățare continuă și educație de calitate (obiectivele 4 și 8):

- Programe de formare și dezvoltare a competențelor. Oferirea de training la locul de muncă, cursuri de calificare și recalificare pentru angajați, inclusiv competențe verzi și digitale.
 - Sprijinirea educației în comunitate. Reinvestirea profitului în programe educaționale locale sau parteneriate cu școli.
4. Susținerea sănătății și bunăstării și a îmbătrânirii active (obiectivul durabil 3):
- Condiții de muncă sigure.
 - Servicii sociale și de sănătate. Unele întreprinderi sociale pot oferi direct servicii de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici, centre de zi sau programe de promovare a unui stil de viață sănătos.
 - Implicarea vârstnicilor. Crearea de roluri și oportunități pentru persoanele în vârstă de a rămâne active, de a-și împărtăși experiența (mentorat) și de a contribui la activitatea întreprinderii.
5. Consolidarea coeziunii comunitare (obiectivele 11 și 16):
- Reinvestirea profitului în comunitate. Utilizarea excedentului financiar pentru a sprijini proiecte locale.
 - Implicarea comunității în guvernanță. Unele modele de întreprinderi sociale includ membri ai comunității în structurile de decizie.

II. Contribuții la pilonul economic al dezvoltării durabile:

1. Promovarea muncii decente și a creșterii economice incluzive (obiectivul 8):
- Stabilitatea locurilor de muncă. Oferirea unor contracte de muncă stabile și condiții de muncă corecte.
 - Dezvoltare economică locală. Stimularea activității economice în zone rurale sau defavorizate, utilizarea resurselor și furnizorilor locali.
2. Fostarea inovației și a modelelor de afaceri sustenabile (obiectivul 9):
- Inovare socială. Prin definiție, întreprinderile sociale sunt inovatoare în modul în care abordează problemele sociale și de mediu.
 - Modele de afaceri circulare. Adoptarea principiilor economiei circulare în operațiuni.
 - Digitalizare responsabilă. Utilizarea tehnologiilor digitale pentru a eficientiza activitatea și a crește impactul, considerând și decalajului digital.

III. Contribuții la pilonul de mediu al dezvoltării durabile

1. Adoptarea principiilor economiei circulare (obiectivul 12):
- Reducerea deșeurilor. Proiectarea produselor și serviciilor pentru a minimiza deșeurile.
 - Reutilizare și reparare. Înființarea de ateliere de reparații, centre de colectare și recondiționare a bunurilor.
 - Reciclare și valorificare. Transformarea deșeurilor în noi resurse.

- Exemple concrete. O întreprindere socială care colectează deșeuri textile și le transformă în produse noi sau una care repară și recondiționează unelte agricole sau mobilier, folosind forță de muncă locală.
- 2. Protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice (obiectivele 7, 13, 14 și 15):
 - Utilizarea resurselor regenerabile și eficiență energetică. Adoptarea de surse de energie verde, măsuri de eficiență energetică în clădiri și în cadrul proceselor de producție.
 - Agricultură și silvicultură durabilă. Practici agricole ecologice, management forestier responsabil.
 - Conservarea biodiversității. Implicarea în proiecte de protejare a speciilor și habitatelor locale.
 - Minimizarea amprentei ecologice. Reducerea emisiilor, a consumului de apă și a poluării.
- 3. Respectarea principiului DNSH ("a nu prejudicia în mod semnificativ"):
 - Evaluarea impactului. Analizarea atentă a activităților pentru a se asigura că nu aduc prejudicii semnificative celor șase obiective de mediu ale UE (atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, apa și resursele marine, economia circulară, prevenirea poluării, biodiversitatea).
- 4. Dezvoltarea și utilizarea competențelor verzi:
 - Formarea angajaților. Instruirea personalului în practici și tehnologii verzi specifice activității desfășurate.
 - Promovarea educației ecologice. Informarea comunității despre importanța protecției mediului.

Exemple practice în cazul unei întreprinderi sociale

- O întreprindere socială care se ocupă de turism ecologic și cultural ar putea angaja localnici (inclusiv tineri și persoane în vârstă pentru a transmite cunoștințe tradiționale), ar promova patrimoniul natural și cultural local într-un mod responsabil (DNSH), ar utiliza resurse locale sustenabil, ar oferi experiențe educaționale vizitatorilor (învățare continuă), ar reinvesti profitul în conservarea siturilor sau în sprijinirea producătorilor locali de obiecte artisanale (combaterea sărăciei, economie circulară). Aceasta ar folosi digitalizarea pentru promovare și rezervări.
- O întreprindere socială axată pe comerț sau agricultura ecologică și inserția persoanelor cu dizabilități ar oferi locuri de muncă adaptate, ar produce sau comercializa hrană sănătoasă pentru comunitate (obiectivele 2 și 3), ar proteja solul și biodiversitatea sau susține producători care implementează practici agricole pentru protejarea solului și biodiversității (obiectivul durabil 15), ar dezvolta competențe verzi

angajaților și ar putea folosi tehnologie digitală pentru managementul fermei sau în cadrul activității comerciale.

Prin prioritizarea impactului social și de mediu alături de sustenabilitatea economică, întreprinderile sociale demonstrează un model de afaceri care contribuie activ la realizarea unei dezvoltări durabile, răspunzând nevoilor prezente fără a compromite viitorul.

XIII. O sinteză privind dezvoltarea durabilă

1. Fundamentele dezvoltării durabile

- Definiție: Dezvoltarea durabilă urmărește satisfacerea nevoilor prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Aceasta se bazează pe echilibrul dintre trei piloni interconectați: economic (prosperitate), social (echitate și bunăstare) și de mediu (protecția planetei).
- Obiectivele de dezvoltare durabilă: Agenda 2030, cu cele 17 obiective, oferă un cadru global pentru acțiune, abordând provocări precum sărăcia, foametea, sănătatea, educația, egalitatea de gen, apa curată, energia curată, munca remunerată decent, inovația, reducerea inegalităților, orașele durabile, consumul responsabil, acțiunea climatică, viața acvatică și terestră, pacea și justiția, și parteneriatele.

2. Principii și abordări cheie pentru realizarea dezvoltării durabile

- Egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen. Acestea sunt principii fundamentale pentru pilonul social, asigurând că toți indivizii își pot atinge potențialul și pot contribui la dezvoltare. Integrarea perspectivei de gen (gender mainstreaming) este o strategie esențială pentru a atinge egalitatea reală.
- Economia circulară. Reprezintă un model economic regenerativ care minimizează deșeurile și maximizează utilizarea resurselor prin proiectare inteligentă, menținerea produselor în uz și regenerarea sistemelor naturale. Este necesară pentru susținerea unei creșteri economice care nu depinde direct de consumul de resurse primare.
- Principiul DNSH. Este un criteriu esențial, în special în contextul finanțărilor UE, care asigură că activitățile economice nu dăunează niciunui dintre cele șase obiective de mediu (atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, apa, economia circulară, poluarea, biodiversitatea).
- Inovarea socială. Se poate materializa prin dezvoltarea și implementarea unor soluții noi și eficiente la probleme sociale (sărăcie, excluziune, sănătate, educație), prin modele de afaceri precum întreprinderile sociale. Este un motor pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, oferind oportunități și sprijin grupurilor vulnerabile.

3. Factori și capacități necesare

- Învățarea continuă și îmbătrânirea activă. Esențiale pentru dezvoltarea capitalului uman și pentru adaptabilitate. Învățarea pe tot parcursul vieții sprijină integrarea socială și participarea civică, în timp ce îmbătrânirea activă asigură că persoanele în vârstă rămân participative și își pot aduce contribuția în societate.
- Dezvoltarea competențelor pentru o economie verde. Tranziția către o economie durabilă necesită noi competențe tehnice (în domenii precum energia regenerabilă, eficiența energetică, agricultura ecologică) și transversale (precum gândirea sistemică, creativitatea și colaborarea).
- Digitalizarea oferă oportunități imense pentru eficiență, inovare, acces la informații și servicii, monitorizarea mediului și optimizarea resurselor. Totuși, prezintă și provocări semnificative legate de impactul asupra mediului (deșeurile, consum energetic), decalajul digital, confidențialitatea datelor și transformarea pieței muncii, necesitând o abordare responsabilă.

4. Rolul întreprinderilor sociale în dezvoltarea durabilă

- Întreprinderile sociale reprezintă un model de afaceri care integrează în mod intrinsec obiectivele sociale și/sau de mediu în misiunea lor principală, reinvestind profitul pentru a-și atinge aceste scopuri.
- Ele pot contribui la dezvoltarea durabilă prin:
 - Crearea de locuri de muncă pentru grupuri vulnerabile, promovarea egalității, furnizarea de servicii sociale și educaționale, sprijinirea învățării continue și a îmbătrânirii active.
 - Generarea de creștere economică locală incluzivă prin inovarea în modele de afaceri sustenabile.
 - Implementarea principiilor economiei circulare, utilizarea resurselor regenerabile, protejarea biodiversității, respectarea principiului DNSH și dezvoltarea de competențe verzi.
- Întreprinderile sociale pot juca un rol în valorificarea resurselor locale (naturale, culturale, umane) într-un mod sustenabil, abordând provocări specifice comunității și contribuind la bunăstarea generală.

Dezvoltarea durabilă necesită o abordare holistică ce integrează considerații economice, sociale și de mediu. Principiile care susțin egalitatea, sustenabilitatea și inovarea socială, susținute de dezvoltarea competențelor adecvate și de utilizarea responsabilă a tehnologiei, sunt esențiale. Am parcurs în această lucrare o serie de concepte fundamentale care, împreună, conturează o viziune integrată asupra modului în care societățile pot naviga către un viitor mai sustenabil. O analiză a acestor teme relevă interdependențe și subliniază necesitatea unei abordări sistemice.

1. Dezvoltarea durabilă ca fundament și viziune integratoare

- Toate conceptele – de la egalitatea de șanse la economia circulară și digitalizare – își găsesc relevanța în contribuția lor la atingerea dezvoltării durabile și a celor 17 obiective. Acestea nu sunt ca o rețea de obiective interconectate unde progresul într-un domeniu poate influența progresul în altele, iar eșecul într-unul poate submina eforturile generale.
- Pilonii dezvoltării durabile (economic, social, de mediu) nu pot fi tratați izolat. De exemplu, o economie verde (pilonul economic și de mediu) nu este cu adevărat durabilă dacă nu este și incluzivă și nu oferă muncă decentă (pilonul social).

2. Dimensiunea umană și socială ca piatră de temelie

- Egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen sunt condiții esențiale pentru deblocarea întregului potențial uman. Fără ele, eforturile de combatere a sărăciei și excluziunii sociale (abordate prin inovare socială) sunt incomplete. O societate care nu valorifică toți membrii săi, indiferent de gen sau alte caracteristici, își limitează singură capacitatea de dezvoltare.
- Învățarea continuă și îmbătrânirea activă subliniază importanța capitalului uman pe tot parcursul vieții. Într-o lume în rapidă schimbare, capacitatea de a învăța și de a se adapta este crucială, iar experiența și participarea persoanelor în vârstă reprezintă o resursă valoroasă. Acestea sunt esențiale pentru reziliența individuală și comunitară.

3. Transformarea economică și de mediu – o necesitate structurală

- Economia circulară reprezintă o schimbare de paradigmă față de modelul liniar "extrage-folosește-aruncă". Ea necesită inovare, noi competențe verzi și o regândire a modului în care proiectăm, producem și consumăm. Acest model este intrinsec legat de reducerea presiunii asupra mediului și de crearea de noi oportunități economice.
- Principiul DNSH acționează ca un mecanism de siguranță, asigurând că investițiile și proiectele, inclusiv cele finanțate din fonduri publice (cum ar fi cele europene relevante pentru România), nu subminează obiectivele de mediu în goana după dezvoltare economică. Acesta forțează o analiză mai atentă a impactului și promovează coerența cu obiectivele de sustenabilitate.

4. Digitalizarea – o forță ambivalentă ce necesită guvernare

- Digitalizarea oferă instrumente puternice pentru a accelera progresul în aproape toate domeniile dezvoltării durabile, de la optimizarea resurselor și monitorizarea mediului până la accesul la educație, servicii de sănătate, și noi modele de afaceri verzi.
- Totuși, digitalizarea vine cu provocări semnificative. Amprenta sa de mediu (consum energetic, deșeuri electronice), riscul adâncirii decalajelor digitale

(acces, competențe), probleme de confidențialitate și securitate, și transformări pe piața muncii. O digitalizare cu adevărat durabilă necesită politici care să se folosească de beneficii fără a compromite eforturile privind reducerea riscurilor și sustenabilitatea ecologică a infrastructurii digitale.

5. Inovarea socială și întreprinderile sociale ca motoare ale schimbării la nivel local:

- Inovarea socială este răspunsul la nevoile sociale și de mediu nesatisfăcute, generând soluții noi și adaptate. Întreprinderile sociale pot fi o manifestare concretă a acestei inovații, combinând logica antreprenorială cu o misiune socială și privind mediul.
- Analizând toate temele, întreprinderea socială apare ca un actor capabil să integreze în mod natural multe dintre concepte:
 - Creează locuri de muncă pentru grupuri vulnerabile (combaterea sărăciei, egalitate de șanse).
 - Poate adopta modele de economie circulară sau practici ecologice (sustenabilitate de mediu, competențe verzi).
 - Trebuie să respecte principiul DNSH în sfera sa de impact.
 - Reprezintă un cadru pentru învățare continuă și dezvoltare de competențe.
 - Poate utiliza digitalizarea pentru a-și eficientiza activitatea și a-și extinde impactul.
- Întreprinderile sociale pot fi adaptate pentru a valorifica resursele locale (agricole, forestiere, artizanale, turistice) într-un mod care aduce beneficii directe comunității, respectând mediul și promovând incluziunea.

Implicații și perspective

- Interdependență critică. Progresul real și durabil nu poate fi atins prin abordări fragmentate. De exemplu, dezvoltarea competențelor verzi este inutilă fără o tranziție către o economie verde care să creeze cerere pentru aceste competențe; economia circulară necesită inovație socială pentru a schimba comportamentele de consum.
- Nevoia de coerență a politicilor. Politicile publice trebuie să sprijine aceste interconexiuni. Stimularea digitalizării trebuie să fie însoțită de măsuri pentru eficiență energetică și managementul deșeurilor electronice. Sprijinul pentru întreprinderile sociale trebuie să fie integrat în strategiile mai largi de dezvoltare economică și socială.
- Adaptare la contextul local. Deși principiile sunt universale, aplicarea lor trebuie să țină cont de specificitățile locale – resurse, provocări, capital social. Soluțiile pentru dezvoltare durabilă pot avea particularități distincte în funcție de regiune.

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

- Rolul educației și al conștientizării. Înțelegerea acestor concepte și a interconexiunilor lor de către publicul larg, oameni politici și agenți economici este esențială pentru a mobiliza sprijin și acțiune.

În încheiere putem spune că parcurgerea acestor teme prezintă o tranziție către o înțelegere mai matură și mai responsabilă a dezvoltării – una care plasează bunăstarea umană și sănătatea planetei în centrul preocupărilor economice, și care recunoaște că fiecare element, de la competențele individuale la modelele economice globale, joacă un rol în construirea unui viitor durabil.

Pentru orice nelămuriri legate de provocările specifice economiei sociale sau dacă în urma înscrierii în grupul țintă al proiectului „Antreprenoriat social rural sustenabil în Regiunea Centru” doriți să stabilim o întâlnire individuală pentru a discuta despre oricare dintre tematicile menționate, vă rog să nu ezitați să mă contactați la adresa de e-mail fecid.office@gmail.com. De asemenea, vă invit să participați la unul dintre workshopurile pe care le vom organiza în perioada următoare. Aștept cu interes mesajele dumneavoastră!

Intocmit,
Vata Florin-Alexandru
Expert dezvoltare socială și marketing social P1

Avizat,
Preda Daniela
Manager proiect